

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2012, Volume: 7, Number: 1, Article Number: 1C0515

NWSA-EDUCATION SCIENCES

Received: July 2011
Accepted: January 2012
Series : 1C
ISSN : 1308-7274
© 2010 www.newwsa.com

**İ. Bakır Arabacı
Daimi Akgül**

Firat University
barabaci@firat.edu.tr
dmkgl84@gmail.com
Elazığ -Turkey

**İLKÖĞRETİM OKULU ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL KULÜP ETKİNLİKLERİ KONUSUNDAKİ
GÖRÜŞLERİ (BİTLİS İLİ ÖRNEĞİ)**

ÖZET

Okul, öğrenci davranışlarını ders içi ve ders ışi etkinliklerle geliştirmeye çalışır. En önemli ders dışi etkinliklerden birisi de sosyal kulüp çalışmalarınıdır. Bu çalışma, ilköğretim okulu 5,6,7,8. sınıf öğrencilerinin sosyal kulüpler konusundaki görüşlerini cinsiyet, sınıf, ikamet elden yer, öğrencinin almış olduğu başarı belgesi, okulda bulunduğu yıl (kıdem) açısından belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın evrenini Bitlis ili genelinde ilköğretim okullarındaki 5-8. Sınıf öğrencileri, örneklemini ise Bitlis, Tatvan ve Ahlat ilçelerindeki 310 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda; katılımcıların sosyal kulüp etkinliklerini benimsedikleri, katılımcı görüşlerinin cinsiyet açısından kız öğrenciler, sınıflar açısından büyük sınıflar, okulun bulunduğu yerleşim yeri açısından gelişmiş yerleşim yerleri, başarı durumu açısından takdir ve teşekkür belgeleri alanlar lehinde anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim Okulu, Sosyal Kulüp, Etkinlikler, Öğrenci Görüşleri, Ders Dışı Çalışmalar

**ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS' VIEWS TOWARD THE SOCIAL CLUB ACTIVITIES
(SAMPLE OF BITLIS CITY)**

ABSTRACT

School tries to develop students' behaviour by intra curricular and extra curricular activities. One of the most important extra curricular activity is social club studies. The aim of this study is to determine elementary school 5,6,7,8 th classs tudents' views toward the social clubs in terms of gender, class, place, certificate of achievement and schoolgrade. The population of the study is Bitlis Province, the sample of the study is composed of 310 students in Bitlis, Tatvan and Ahlat. The results showed that the participators have generally positive attitudes toward to social club activities, students' views change in terms of girl students, large classes, developed settlements, students who have certificate of achievement.

Keywords: Elementary School, Social Club, Activities, Students' Views, Extra Curricular Activities

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Okul, yetişmekte olan bireylere istendik davranışların kazandırıldığı toplumsal bir kurumdur. Okulun temel işlevi, insanın doğuştan var olan yeteneklerini uygun yaşantılarla geliştirmek, bireyin kendini gerçekleştirmesine ve çevreye uyumuna yardımcı olmaktır. Bireye istendik davranışların kazandırılması, programlı ve kontrollü etkinliklerin düzenlenmesini gerektirmektedir. Bu nedenle günümüzde okul dönemlerinin ve programlı saatlerin artırılmasına yönelik bir eğilim giderek önem kazanmaktadır. Bireyin gelişiminde ders içi etkinlikler kadar, programlı ders dışı etkinlikler de önem taşımaktadır.

Formel bir eğitim kurumu olan okulda, sadece ders içi yaşantıların değil, ders dışı yaşantıların da planlanması gerekmektedir. Programlı ders dışı etkinlikler; öğrencilerin kendi arzu ve tercihleri istikametinde katıldıkları her türlü spor, müzik, resim, tiyatro, edebiyat, gezi gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Ders dışı zaman etkinlikleri öğrencilerin sağlıklı kişilik, yetenek, sosyal etkileşim gibi bazı özelliklerinin gelişimine katkı sağlayabildiği gibi, iyi organize edilmediğinde öğrencilerin istenmeyen etkinliklere yönelmelerine neden olabilmektedir (Villarruel ve Lerner, 1994).

Dewey, Parti, Lietz ve Geheep gibi eğitimciler, okuldaki ders dışı çalışmaların öneminden bahsetmişlerdir (Binbaşoğlu, 2000). Ders dışı çalışmalarla öğrenci; kendine güven ve saygı duyma, olumlu kimlik ve öğrenme algısı geliştirme, aile ve toplum desteği sağlama, karar verme becerisini geliştirme, anlamlı rol ve güçlendirme, yeni sosyal, psikolojik ve entelektüel beceriler edinme, belirgin hedef ve beklentilerin oluşması, yaratıcılık, zamanı etkin kullanma gibi becerilerini geliştirme fırsatları bulabilir (Eccles, Barber, Stone ve Hunt, 2003; Perkins, Borden, Villarruel, 2001; Scale ve Leffert, 1999; Earls ve Carlson, 2002).

Ders dışı boş zaman etkinlikleri rekreatif etkinlikler olarak kabul edilmektedir (Balıcı, 2003). Jeny'e (1956) göre rekreatif etkinlikler, bedensel ve zihinsel sporlar, müzik, drama, hobi aktiviteleri, el sanatları ve işleri, sosyal aktiviteler, dans, kamping ve açık hava etkinlikleri olarak sınıflandırılmaktadır. Bu tür etkinlikler, özellikle toplumsallaştırma ve kişilik gelişimini sağlama açısından gençlerin yetiştirilmesinde kurumsal bir niteliğe bürünmektedir (Kılbaş, 2001). *Sosyal kulüpler* rekreasyonun okullardaki uygulama alanları olarak düşünülebilir (Yaman, 2011).

Bireyin arkadaşlık, aile, çevre ilişkileri, medya, sosyal ve sportif aktivitelerle sosyalleşerek kişiliğinin gelişmesi, okulun önemli görevlerindedir (Büküşoğlu ve Bayturan, 2005). Sosyal etkinlikler yönetmeliğine göre, sosyal etkinlik çalışmaları, okul yönetimi ve velilerin işbirliği ile okul içi ve okul dışı imkânlardan yararlanılarak öğrenci kulüpleri ve toplum hizmeti kapsamında yürütülür (Resmi Gazete, 2008) denmektedir. Yine aynı yönetmelikte *Sosyal etkinlik*, öğrenci kulübü ve toplum çalışmalarını; *öğrenci kulüpleri* ise öğrencilerin öğrenim süreçleri boyunca bilimsel, sosyal kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda okul içi ve dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak için oluşturulan gruplar olarak tanımlamaktadır (Resmi Gazete, 2008).

Öğrenci sosyal kulüp çalışmaları ile kendine güven kazanmakta, arkadaşlarına uyum sağlamakta, farklılıklara hoşgörü ile bakma becerisini ve yeteneklerini geliştirebilmektedir. Bu nedenle ilköğretim okullarında sosyal kulüp çalışmaları oldukça önem taşımaktadır. İlköğretim okulu öğrencilerinin sosyal kulüp etkinlikleri hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi, bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, sosyal kulüp çalışmaları konusunda ilköğretim okulu 5, 6, 7, 8. Sınıf öğrencilerinin görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- İlköğretim okulu 5, 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin sosyal kulüp çalışmaları konusundaki görüşleri nedir?
- İlköğretim okulu 5, 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin sosyal kulüp çalışmaları konusunda görüşleri; cinsiyet, sınıf, ikamet edilen yer, alınan başarı belgesi, okuldaki kıdem açısından değişmekte midir?

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Okul, planlı ders içi ve ders dışı yaşantıların edinildiği sosyal bir kurumdur. İnsan davranışlarının şekillendirilmesinde, ders içi ve dışı zamanlar bir bütünlük içerisinde ele alınmak durumundadır. Ders dışı çalışmalar içerisinde sosyal kulüp çalışmalarının önemli yadsınamaz. Bu çalışmalar, öğrencilerin toplumsal sorumluluk kazanmalarına, birlikte iş görme, yönetim ve liderlik gibi birçok beceriler edinmelerine neden olmaktadır. Sosyal kulüp çalışmalarında öğrencilerin aktif kılınması, yasal bir zorunluluktur. Bu çalışmaların amacına uygun yürütülüp/yürütülmediğinin bilinmesi önem taşımaktadır. Bu araştırma öğrenci görüşlerine göre sosyal kulüp çalışmalarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

3. YÖNTEM (METHOD)

Araştırmada tarama türü bir yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini Bitlis il genelindeki ilköğretim okullarında 5,6,7,8. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler, örnekleme ise seçkisiz küme örnekle yöntemi ile belirlenen Bitlis il merkezinde 102, Ahlat ilçe merkezinde 104 ve Tatvan İlçe merkezinde 104 olmak üzere toplam 310 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Bu amaçla öncelikle literatür taraması yapılmış, MEB Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği incelenmiş, ilköğretim okulu öğretmen ve öğrencileri ile görüşme yapılmış, araştırmanın amacına uygun anket hazırlanmıştır. F.Ü. Eğitim Fakültesi'nde alan uzmanı öğretmen üyeleri ve Bitlis İl merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler tarafından anket maddeleri incelenmiş, öneriler doğrultusunda düzenlemeler yapılmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik amacı ile veriler SPSS For Windows 16 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy ile test edilmiş, $KMO=,765$ ve Bartlett's Test of Sphericity= 3,049, $p=,000$ olduğu anlaşılmıştır. Maddeler tek faktörle açıklanabilmekte ve Communities değerleri .55-.76 arasında değişmektedir. Güvenirlik amacı ile yapılan istatistiksel analizde Cronbach Alfa değeri= ,678 çıkmıştır. Verilerin parametrik yapı gösterdiği anlaşıldığından, analizlerinde X, t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda farklılıkların kaynağını belirlemede Post Hoc testlerinden LCD testi kullanılmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Katılımcıların cinsiyet açısından %51,30'unu kız, %48,70'unu erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Örnekleme alınan katılımcıların yerleşim yerleri açısından oranları Bitlis merkez, Tatvan ve Ahlat ilçelerinde birbirine yaklaşık olarak eşittir. Öğrenim görülen sınıf olarak oranlar birbirine yakın olmakla birlikte en fazla olarak 7. Sınıflar (%26,5), en az ise 5. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler (%21,3) oluşturmaktadır. Alınan belge açısından en fazla oranları

teşekkür belgesine sahip olanlar (%34,20) ile hiçbir belgeye sahip olmayanlar (%34,60) oluşturmaktadır. Başarı belgesi (Üç yıl üst üste takdir alanlara verilir) belgesine sahip olanların oranı ise sadece %1'dir. Onur ve başarı belgesine sahip öğrenci sayısının azlığı nedeniyle bu veriler takdir belgesi alanlar kapsamında değerlendirilmiştir. Katılımcıların buldukları okuldaki kıdem yılı açısından 1-3 yıl kıdeme sahip olanların oranı %28, 4-5 yıl kıdeme sahip olanların oranı %23, 6-8 yıl kıdeme sahip olanların oranı %49'dur. Bu durum öğrencilerin çoğunluğunun okul değiştirmedeğini ve okullarındaki sosyal kulüp çalışmalarını konusunda bilgilerinin olduğunu göstermektedir.

4.1. Katılımcıların Sosyal Kulüp Çalışmalarına Yönelik Görüşleri (The Views of Participants For Social Clubs)

Katılımcılar sosyal kulüp çalışmalarına genel olarak $X = 3,08$ "Kararsızım" seçeneğinde katılmaktadırlar. Ancak olumlu içerikli maddelere genellikle "Katılıyorum" düzeyinde, olumsuz içerikli maddelere ise "Kararsızım" ve "Katılmıyorum" düzeyinde yanıt vermişlerdir. Bu durum, öğrencilerin tutarlı yanıtlar verdiklerini göstermektedir. "Katılmıyorum" düzeyinde yanıt verilen maddeler: 37. Madde "Okul yöneticileri sosyal kulüp çalışmalarını önemsememektedir." ($X=2.56$), 38. Madde "Öğretmenler sosyal kulüp çalışmalarını önemsememektedir." ($X=2.38$), 41. Madde "Öğretmenler sosyal kulüpler hakkında yeterli bilgiye sahip değildir." ($X=2.27$), 43. Madde "Kulüp rehber öğretmenleri sosyal kulüp çalışmalarına zaman ayırmak istememektedir." ($X=2.57$), 49. Madde "Sosyal kulüplere zorunlu olmasaydı katılmazdım, tamamen vakit kaybıdır." ($X=2.48$) maddeleri olmuştur.

4.2. Katılımcıların Sosyal Kulüplere Yönelik Görüşlerinin Cinsiyet, Öğrenim Gördükleri Sınıf, Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri, Okuldaki Kıdem ve Aldıkları Başarı Belgesine Göre Karşılaştırılması (The Comparison of Participants' Views Towards Social Clubs According to the Gender, Class, the School Place, Seniority and Their Success Case)

Katılımcıların cinsiyet açısından görüşleri arasında görüş farklılığının bulunup bulunmadığı t testi aracılığı ile sınanmış, anlamlı farklılık gösteren maddeler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların görüşlerinin cinsiyet açısından karşılaştırılması (Anlamlı farklılık oluşturan mad.)
Table 1. The comparison of participants' views for gender (Only significant items)

Madde	Cinsiyet	N	X	SS	t	p
6	Kız öğr.	156	3.89	1.28	2.18	,030
	Erkek Öğr.	150	3.54	1.51		
7	Kız öğr.	157	2.49	1.23	- 2.64	,009
	Erkek Öğr.	147	2.89	1.43		
8	Kız öğr.	158	2.86	1.35	- 1.98	,048
	Erkek Öğr.	146	3.17	1.42		
9	Kız öğr.	158	2.56	1.35	-2.68	,008
	Erkek Öğr.	148	3.00	1.44		
18	Kız öğr.	153	2.41	1.37	- 2.30	,022
	Erkek Öğr.	148	2.79	1.47		
27	Kız öğr.	155	2.61	1.45	- 2.20	0,28
	Erkek Öğr.	145	3.00	1.57		

Tablo 1'de görüldüğü gibi cinsiyet açısından katılımcıların görüşleri 6. Madde "Karar alınırken öğrencilerin fikirleri dikkate alınıyor." ($t_{300}=2.18, p<.05$) kız öğrenciler lehinde, 7. Madde "Okul yönetimi sosyal kulüp çalışmalarını yeterince kontrol etmiyor." ($t_{300}=2.64, p<.05$) erkek öğrenciler lehinde, 8. Madde "Öğrenciler kulüplerde kendilerinden ne beklediğini bilmiyor." ($t_{300}=1.98, p<.05$) erkek öğrenciler lehinde, 9. Madde "Okul yönetimi, kulüplerin okul dışında çalışmalarına olumlu bakmamaktadır." ($t_{300}=-2.68, p<.05$) erkek öğrenciler lehinde, 18. Madde "Kulüp çalışmalarının öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirmelerine katkı yapmadığını düşünüyorum" ($t_{300}=-2.30, p<.05$) erkek öğrenciler lehinde, 27. Madde "Kulüpler öğrencilerin ilgisini çekmiyor" ($t_{300}=-2.20, p<.05$) erkek öğrencilerin lehinde görüş farklılığının olduğu görülmektedir. 6. Madde hariç, diğer maddeler olumsuz ifadeleri yansıtmaktadır. Erkek öğrencilerin olumsuz maddelere ilişkin ortalamalarının yüksek çıkması, sosyal kulüp etkinlikleri konusunda daha olumsuz düşündüklerini göstermektedir.

Katılımcıların görüşlerinin öğrenim görülen sınıflara göre farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi ile sınanmış, sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların buldukları sınıfa göre görüşlerinin karşılaştırılması (Anlamlı farklılık içeren maddeler)
 (Table 2. The comparison of participants' views in accordance with their classes)

Madde	Sınıflar	N	X	SS	F	P	Farklılığın Kaynağı
9	5.sınıf	66	2,51	1,32	3,11	,027	5. ve 6. Sınıf ile 8. sınıf arasında
	6.sınıf	70	2,58	1,30			
	7.sınıf	89	2,78	1,44			
	8.sınıf	81	3,14	1,48			
16	5.sınıf	66	3,81	1,39	2,91	,035	5. ve 6. Sınıf ile 8. sınıf
	6.sınıf	69	3,88	1,15			
	7.sınıf	88	3,63	1,19			
	8.sınıf	81	3,30	1,48			
17	5.sınıf	65	3,26	1,40	3,13	,026	6. sınıf ile 7. sınıf
	6.sınıf	69	3,66	1,42			7. sınıf ile 8. Sınıf
	7.sınıf	90	2,95	1,73			
	8.sınıf	81	3,43	1,59			
26	5.sınıf	65	2,76	1,47	3,03	,029	5,6,7. Sınıf ile 8. sınıf
	6.sınıf	65	2,83	1,65			
	7.sınıf	91	2,98	1,53			
	8.sınıf	80	3,45	1,44			
27	5.sınıf	64	2,53	1,40	7,93	,000	5. Sınıf ile 8. sınıf
	6.sınıf	69	2,26	1,50			6.sınıf ile 7 ve 8. sınıf
	7.sınıf	89	2,93	1,52			
	8.sınıf	78	3,37	1,44			
30	5.sınıf	64	2,73	1,43	5,60	,001	5. sınıf ile 6,7,8. sınıflar
	6.sınıf	69	3,31	1,49			
	7.sınıf	86	3,34	1,48			
	8.sınıf	82	3,71	1,36			
33	5.sınıf	65	1,96	1,46	2,94	,033	5 ve 6. sınıflar ile 8. sınıf
	6.sınıf	67	2,19	1,42			
	7.sınıf	91	2,37	1,56			
	8.sınıf	81	2,69	1,59			
35	5.sınıf	65	2,56	1,19	2,79	,041	5. sınıf ile 6,7,8. sınıflar
	6.sınıf	67	3,04	1,35			
	7.sınıf	89	3,19	1,44			
	8.sınıf	81	3,01	1,35			
40	5.sınıf	62	2,25	1,30	5,61	,001	5 ve 6. sınıflar ile 7 ve 8. sınıf
	6.sınıf	71	2,29	1,30			
	7.sınıf	88	2,89	1,36			
	8.sınıf	81	2,93	1,39			
46	5.sınıf	64	2,42	1,16	3,73	,012	5. sınıf ile 7. sınıf
	6.sınıf	71	2,69	1,41			6. sınıf ile 8. Sınıf
	7.sınıf	90	2,87	1,44			
	8.sınıf	82	3,18	1,55			
49	5.sınıf	63	2,15	1,52	4,24	,006	5 ve 6. sınıflar ile 7 ve 8. sınıflar
	6.sınıf	71	2,12	1,39			
	7.sınıf	90	2,66	1,59			
	8.sınıf	80	2,85	1,54			

Tablo 2' ye göre katılımcı görüşleri öğrenim görülen sınıfa göre 9. Madde $F_{(300-4)} = 3.11, p < .05$ farklılık 5 ve 6. sınıflar ile 8. sınıf arasında ve 8. Sınıf lehinde, 16. Madde $F_{(4-300)} = 2.91, p < .05$ farklılık 5 ve 6. sınıf ile 8. sınıf arasında 5 ve 6. Sınıf lehinde, 17. Madde $F_{(4-300)} = 3.13, p < .05$ farklılık 6. sınıf ile 7. Sınıf 6. Sınıf lehinde ve 7. Sınıf ile 8. Sınıf lehinde, 26. Madde $F_{(4-300)} = 3.03, p < .05$ farklılık 5,6,7. sınıflar ile 8. Sınıf lehinde, 27. Madde $F_{(4-300)} = 7.93, p < .05$

farklılık 5. Sınıf ile 8. Sınıf, 6.sınıf ile 7 ve 8. Sınıflar lehinde; 30. Madde $F_{(4-300)} = 5.60, p < .05$ farklılık 5. Grup ile 6,7,8. sınıflar arasında büyük sınıflar lehinde, 33. Madde $F_{(4-300)} = 2.94, p < .05$ farklılık 5 ve 6. sınıflar ile 8. Sınıf lehinde; 35. Madde $F_{(4-300)} = 2.7$ $p < .059$ farklılık 5. sınıf ile 6,7,8. Sınıflar lehinde; 40. Madde $F_{(4-300)} = 5.61, p < .05$ farklılık 5 ve 6. sınıflar ile 7 ve sınıflar lehinde; 46. Madde $F_{(4-300)} = 3.73, p < .05$ 5. Sınıf ile 7.sınıf, 6. Sınıf ile 8. Sınıf arasında büyük sınıflar lehinde; 49. Madde $F_{(4-300)} = 4.24, p < .05$ farklılık 5 ve 6. sınıflar ile 7 ve 8. Sınıflar arasında 7 ve 8. Sınıflar lehinde anlamlı görüş farklılığının görüldüğü maddelerdir.

Sadece 16. Madde "Bütün kulüpleri ve faaliyet alanlarını tanımaya özen gösteririm" ifadesine 5 ve 6. Sınıfların daha fazla katılmaları, bu sınıftaki öğrencilerin sosyal çalışma ve kulüpleri tanıma aşamasında olduğunu göstermektedir. Diğer maddelerde özellikle büyük sınıflar anlamlı görüş farklılığı içerisinde olmuşlardır.

Katılımcı görüşlerinin okulun bulunduğu yere göre farklılaşp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile sınılanmış, anlamlı farklılık oluşturan maddeler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların görüşlerinin Okulun bulunduğu yerleşim yerine göre karşılaştırılması
(Table 3. The comparison of participants' views in accordance with their school place)

Madde No	Madde	Okulun bulunduğu yer	N	X	SS	F	P	Farklılığın Kaynağı
3	Sadece istekli öğrenciler alınsa faaliyetlerin kalitesi artar	Bitlis merkez	102	3,29	1,58	4,92	,008	Tatvan ile Ahlat
		Tatvan	103	3,58	1,55			
		Ahlat	102	2,90	1,53			
6	Karar alınırken öğrencilerin fikirleri dikkate alınıyor	Bitlis merkez	101	3,62	1,49	3,55	,030	Bitlis Mer-Ahlat Tatvan-Ahlat
		Tatvan	102	3,52	1,43			
		Ahlat	103	4,01	1,25			
9	Okul yönetimi, kulüplerin okul dışında çalışmalarına olumlu bakmamaktadır.	Bitlis merkez	100	2,98	1,44	3,80	,023	Bitlis Mer-Ahlat Tatvan-Ahlat
		Tatvan	104	2,88	1,40			
		Ahlat	102	2,47	1,34			
10	Kulüp çalışmaları kendimi daha iyi ifade edebilmemi sağlıyor.	Bitlis merkez	101	3,71	1,44	3,40	,034	Bitlis Mer-Tatvan Tatvan-Ahlat
		Tatvan	104	3,28	1,54			
		Ahlat	102	3,78	1,42			
21	Bulduğum kulübü kendim seçtim	Bitlis merkez	99	3,40	1,71	4,83	,009	Bitlis Mer-Ahlat Tatvan-Ahlat
		Tatvan	103	3,38	1,76			
		Ahlat	104	4,01	1,49			
46	Okulun olanakları kulüp çalışmalarını yürütmek için yeterli değildir.	Bitlis merkez	100	2,46	1,40	4,87	,008	Bitlis Mer-Tatvan ve Ahlat
		Tatvan	104	3,02	1,45			
		Ahlat	103	2,96	1,39			
48	Ailelerin sosyal kulüp çalışmaları hakkındaki bilgilerinin yetersiz oluşu, bu çalışmaların gereksiz olduğunu düşünmelerine yol açmaktadır.	Bitlis merkez	99	2,75	1,40	8,65	,000	Bitlis Mer-Tatvan ve Ahlat
		Tatvan	103	3,53	1,27			
		Ahlat	104	3,33	1,44			

Katılımcı görüşleri okulun bulunduğu merkezlere göre; 3. Madde $F_{(2-308)} = 4,92, p < .05$ farklılığın kaynağı: Tatvan ile Ahlat arasında

Tatvan lehinde; 6. Madde $F_{(2-308)} = 3,55, p < .05$ farklılığın kaynağı: Bitlis Merkez ve Tatvan ile Ahlat arasında; 9. Madde $F_{(2-308)} = 3,80, p < .05$ farklılığın kaynağı: Bitlis Merkez ve Tatvan ile Ahlat arasında; 10. Madde $F_{(2-308)} = 3,40, p < .05$ farklılığın kaynağı: Bitlis Merkez ve Tatvan ile Ahlat arasında; 21. Madde $F_{(2-308)} = 4,83, p < .05$ farklılığın kaynağı: Bitlis Merkez ve Tatvan ile Ahlat arasında; 46. Madde $F_{(2-308)} = 4,87, p < .05$ farklılığın kaynağı: Bitlis Merkez ile Tatvan ve Ahlat arasında; 48. Madde $F_{(2-308)} = 8,65, p < .05$ farklılığın kaynağı: Bitlis Merkez ile Tatvan ve Ahlat ilçeleri arasında farklılaşmaktadır. Post hoc testlerinden anlaşılacağı üzere okulun bulunduğu yerleşim yeri gelişmiş sıralamasına göre katılımcı görüşlerini etkilemektedir. Genelde olumlu maddelere Ahlat merkezindeki katılımcıların olumlu maddelere diğer gruplardan daha fazla düzeyde katıldıkları görülmektedir. (Örneğin "4. Mad.: Karar alınırken öğrencilerin fikirleri dikkate alınıyor"; "10. Mad.: Kulüp çalışmaları kendimi daha iyi ifade edebilmemi sağlıyor"; "21. Mad.: Bulduğum kulübü kendim seçtim") Olumsuz maddelere de gelişmiş merkezler Tatvan ve Bitlis ilçe merkezidekiler daha fazla katılmaktadırlar. (Örneğin: "3. Mad.: Sadece istekli öğrenciler alınsa faaliyetlerin kalitesi artar"; "9. mad.: Okul yönetimi, kulüplerin okul dışında çalışmalarına olumlu bakmamaktadır" gibi).

Katılımcıların aldıkları belgelere göre görüş farklılıklarının bulunup bulunmadığı tek yönlü varyans analizi ile sınanmış, analiz sonucunda anlamlı görüş farklılığı saptanan maddelere ilişkin sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların görüşlerinin başarı belgelerine göre karşılaştırılması

(Table 4. The comparison of participants' views according to their certificates of achievements)

Madde	Alınan Belge	N	X	SS	F	P	Varyansın Kaynağı
20	Takdir	94	2,63	1,35	8,30	,000	Takdir- Hiçbiri
	Teşekkür	105	2,34	1,37			Teşekkür- Hiçbiri
	Hiçbiri	105	3,11	1,41			
32	Takdir	91	2,37	1,39	3,67	,027	Takdir- Hiçbiri
	Teşekkür	105	2,76	1,49			
	Hiçbiri	100	2,94	1,50			
43	Takdir	93	2,32	1,42	3,39	,035	Takdir- Hiçbiri
	Teşekkür	105	2,52	1,37			
	Hiçbiri	106	2,83	1,44			

Tablo 4'te görüldüğü gibi, Takdir ve teşekkür alan öğrencilerle hiçbir belgeye sahip olmayanlar arasında 20. madde "Kulüpteki danışman öğretmenin, ihtiyaçlarıma cevap verecek yeterlilikte olduğunu düşünmüyorum."; 32. Madde "Kulüp çalışmalarına bana görev verildiği için katılıyorum" 43. madde "Kulüp rehber öğretmenleri sosyal kulüp çalışmalarına zaman ayırmak istememektedir." Maddelerinde "Hiçbir belgeye sahip olmayanlar" lehinde anlamlı görüş farklılığının olduğu

görülmektedir. Bu maddeler olumsuz içerikli maddelerdir. Bu durum öğrencilerin başarı durumları arttıkça sosyal kulüp faaliyetlerine karşı daha sıcak baktıklarını, hiçbir belgeye sahip olamayanların akademik başarı yanında sosyal etkinliklere de başarı durumları yüksek olanlardan daha olumsuz baktıklarını ortaya çıkarmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Katılımcılar sosyal kulüp faaliyetlerinin önemini belirten maddelere yüksek düzeyde katılmaktadırlar. Bu durumda katılımcıların sosyal etkinlikleri ve sosyal kulüp çalışmalarını benimsediklerini göstermektedir. Yaman (2011) tarafından İstanbul Teknik Liselerinde gerçekleştirilen nitel çalışmada benzer bulgulara ulaşılmıştır. Sosyal kulüp çalışmaları konusunda öğrenci görüşleri sınıf itibarı ile büyük sınıflar lehinde anlamlı görüş farklılığı oluşturmaktadır. Bu durum öğrencilerin sınıf ve yaşlarının artması ile sosyal çalışmalara ilgilerinin arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Cinsiyet açısından kız öğrenciler sosyal kulüp çalışmalarına daha olumlu bakmaktadırlar. Bitlis ilinde kız öğrencilerin ders dışı en önemli aktiviteleri sosyal kulüp çalışmaları olabilir. Sınıf büyüdükçe sosyal sorumluluk ve bilinç artmaktadır. Özellikle büyük sınıflar olumsuz maddelere daha fazla katılmakta ve faaliyetlere eleştirel gözle bakmaktadırlar. Örneğin 9. madde "Okul yönetimi, kulüplerin okul dışındaki çalışmalarına olumlu bakmamaktadır." ve 26. Madde "Eşit dağılım olsun diye öğrenciler istemedikleri kulüplere yönlendiriliyor" maddesine 8. Sınıflar diğer sınıflardan daha fazla katılmakta ve diğer gruplarla görüş farklılığı içerisinde bulunmaktadırlar. 30. Madde "Kulüp çalışmaları öğrenciler için zorunlu olmamalıdır." 33. madde "Kulüp çalışmalarında öğretmenler yeterince çaba göstermiyorlar." 35. madde "Okullardaki sosyal kulüpler öğrenci ihtiyaçlarına göre belirlenmemektedir" 49. Madde "Sosyal kulüplere zorunlu olmasaydı katılmazdım, tamamen vakit kaybıdır." ifadelerinde olduğu gibi. Yaman (2011) tarafından yapılan çalışmada; Öğrenciler, sosyal kulüpler konusunda okul yönetimi ve öğretmenleri; rehberlik yapma, planlamada aksaklık ve eğitim/kaynak temini konularında yeterli bulmadıkları ortaya çıkmıştır. Karaküçük ve Yetim (1999) çalışmalarında okul yöneticilerinin, okullarındaki öğretmenlerin ders dışı etkinlikleri yeterince önemsemediklerine inandıkları bulgusuna ulaşmışlardır. Yine Kılbaş'ın (2000) yapmış olduğu çalışmada da sosyal etkinliklerde fiziki olanaksızlıkların ve öğretmenlerin bu alandaki bilgi ve becerilerinin yetersizliğinin sorunlara neden olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmada, katılımcı görüşlerinin okulun bulunduğu yerleşim yerlerinin gelişmişlik durumlarına göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Çevrenin insan davranışları üzerindeki etkisi yadsınamaz. Bitlis il merkezi ve Tatvan ilçe merkezi Ahlat ilçe merkezine göre daha gelişmiş merkezlerdir. Bu merkezlerdeki okullarda öğrenim gören öğrencilerin daha sorgulayıcı olmaları beklenen durumdur. Katılımcıların başarı durumları onların sosyal etkinliklere bakışlarını da etkilemektedir. Akademik başarısı yüksek olan öğrenciler kulüp çalışmalarına istekli olarak katılma ve ilgili öğretmenlere bakış konusunda daha olumlu görüş belirtmişlerdir.

İlköğretim okullarında özellikle akademik başarısı düşük, az gelişmiş yerleşim yerlerindeki ve küçük sınıflardaki öğrencilerin sosyal kulüpler konusunda bilişsel farkındalıklarının artırılması, sosyal kulüp çalışmalarının daha özendirici hale getirilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Balcı, V., (2003). Ankara'daki Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Araştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*
2. Büküşoğlu, N. ve Bayturan, A.F., (2005). Serbest Zaman Etkinliklerinin Gençlerin Psiko-Sosyal Durumlarına İlişkin Algısı Üzerindeki Rolü. *Ege Tıp Dergisi*, 44-3, 173-177.
3. Eccles, Jacquelynne S., Bonnie L., Barber, Stone, M., and Hunt, J., (2003). "Extracurricular Activities and Adolescent Development." *Journal of Social Issues* 59: 865-889.
4. Earls, F. and Carlson, M., (2002). Adolescents as collaborators: In search of Well-being. In M.Tienda and W. J. Wilson (Eds.) *Youth in Cities: a Cross-National Perspective*. New York: Cambridge University Press
5. Karaküçük, S. ve Yetim A., (1999). Okul Yöneticilerinin Ders Dışı Etkinliklere Yaklaşımları. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 4-3, (51-62).
6. Karaküçük, S. and Yetim, A.A., (2000). "Okul Müdürlerinin Ders Dışı Etkinliklerin Uygulamalarına Yönelik Sorunları" 1. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi, (137-145), Ankara.
7. Kılbaş, Ş., (2000). "Adana İli Liselerinde Eğitsel Kol Çalışmalarının Durumuna İlişkin Yönetici ve Öğretmen Örüşmeleri" *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(6), 1-20.
8. Kılbaş, Ş., (2001). Gençlik ve Boş zaman Değerlendirme, Adana: Anaca Yayınları.
9. Perkins, D. F., Borden, L.M., and Villarruel, F.A., (2001). Community Youth Development: A Plan for Action. *School Community Journal*, 11, 39-56.
10. Resmi Gazete (2008). *Milli Eğitim Bakanlığı İlk ve Orta Öğretim*
11. *Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği*, 26804.
12. Scales, P.C., and Leffert, N., (1999). *Developmental Assets: A Synthesis of Scientific Research on Adolescent Development*, Minneapolis, MN: Search Institute.
13. Yaman, (2011). Rekreasyon Bağlamında Öğrenci Algılarına Göre Sosyal Kulüplerin İşlevselliği, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, (3), 35-48.